

NEMIS TILI DARSIDA NUTQ KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHDA MEDIATEXNOLOGIYALARNI AHAMIYATI.

Nurabullaeva Kamila

Ajiniyaz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada biz nemis tili darsida nutq kompetensiyasini rivojlantirishda mediatexnologiyalarning ahamiyatini o'rganamiz. Biz ushbu texnologik yutuqlar asl til kiritish, interfaol nutq mashqlari, vizual o'rganish uchun multimedia resurslari, tengdoshlar bilan hamkorlik va fikr almashish imkoniyatlari, madaniy singdirish va shaxsiy o'rganish tajribasini qanday taqdim etishini muhokama qilamiz. Mediatexnologiyalar til o'rganishni osonlashtiradigan turli usullarni o'rganish orqali biz ularning an'anaviy til ta'limini o'zgartirish va talabalarning nemis tilida so'zlashuv malakasini oshirishdagi rolini ta'kidlashni maqsad qilganmiz.

Kalit so'zlar: nemis tili, nutq kompetensiyasi, media-texnologiyalar, interfaol metodlar, virtual platformalar.

KIRISH.

Zamonaviy raqamli transformatsiya davrida media-texnologiyalar ta'lim sohasida, xususan, til o'rganish muhitida inqilob qildi. Til darslarida media-texnologiyalarning integratsiyalashuvi o'quvchilarning nutq kompetensiyasi, ravonligi va madaniy ongini oshirishda yangi imkoniyatlar ochdi. Bu, ayniqsa, raqamli vositalar va resurslardan foydalanish talabalarning maqsadli tilda samarali muloqot qilish qobiliyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan nemis tili darslari kontekstida to'g'ri keladi.

MATERIALS AND METHODS.

Har qaysi mamlakatda olib boriladigan keng qamrovli iqtisodiy islohotlar negizida, avvalambor, ta'lim tizimi va turlarini yanada takomillashtirish eng muhim va dolzarb masalalardan biri bo'lib qolaveradi. Shu nuqtai nazardan, Prezidentimiz Sh.Mirziyoyevning: "Agar mendan sizni nima qiynaydi, deb so'rasangiz, farzandlarimizning ta'limi va tarbiyasi deb javob beraman", deya aytgan e'tiroflari, bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan har bir islohot zamirida o'sib kelayotgan yosh avlodning kelajagi, mukammal bilim sohiblari bo'lib kamol topishlari va yorqin istiqboli masalasi yotganligini ko'rsatadi. Shu nuqtai nazardan, bugungi kunda ta'lim mazmunida ahamiyati tobora ortib borayotgan "kompetensiya" tushunchasi xususida to'xtalish joiz. Keyingi yillarda til ta'limiga kommunikativ yondashuv, integrar yondashuv, kompetensiyaviy yondashuv kabi yangicha yondashuvlar tatbiq etilmoqda.

Kompetensiya - u yoki bu soha bo'yicha bilimdonlikdir. Kompetensiya - fan bo'yicha egallangan nazariy bilim, amaliy ko'nikma va malakalarni kundalik hayotda duch keladigan amaliy va nazariy masalalarni yechishda foydalanib, amaliyotda qo'llay olishdir. Kompetensiya tushunchasining ta'lim mazmuniga tatbiq etilishi zamirida o'qitish tizimiga nisbatan yangicha yondashuv, ta'lim tizimini rivojlantirish masalasi yotadi, albatta. Hozirgi zamon talabiga monand tarzda endilikda o'quvchilarga faqatgina ilmiy-nazariy bilimlar berish bilan kifoyalanib qolmasdan, balki bolalarning dunyoqarashini kengaytirish, ularni mustaqil mushohada eta oladigan, egallagan bilimlarini kundalik hayotga ham ongli ravishda tatbiq qila oladigan shaxs sifatida shakllantirish maqsadida "kompetensiya", "kompetentlik" tushunchalarini har bir darsning asosiy maqsadi mazmuniga singdirishga urg'u berila boshlandi. Kompetensiya - bu kutilgan natijaga olib keluvchi faoliyat belgisidir. U bilim mahsuli bo'lib, mutaxassis tomonidan uni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatidir. Kompetensiyaning bilimdan farqi shundaki, vazifani amaliy bajarmasdan turib, uni aniqlab ham, baholab ham bo'lmaydi. Malaka kompetentlikning muhim mezoni bo'lib, u turli holatlarda, shu qatori muammoli vaziyatlarda ham bir necha bor qo'llash natijasida namoyon bo'ladi.

RESULTS AND DISCUSSIONS.

Media-texnologiyalar nemis tili darslarida og'zaki muloqot ko'nikmalarini mashq qilish, takomillashtirish va oshirish uchun innovatsion vositalar va platformalarni taqdim etish orqali nutq kompetensiyasini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Media-texnologiyalar nutq kompetensiyasini rivojlantirishga yordam beradigan ba'zi asosiy usullar:

1. Asl audiovizual kontentga kirish: Media texnologiyalari filmlar, teleko'rsatuvlar, podkastlar va onlayn videolar kabi turli til va urg'udagi haqiqiy audiovizual kontentning keng doirasiga kirishni taklif qiladi. Ushbu manbalar bilan shug'ullanish o'quvchilarga nemis tili darslarida tinglab tushunish, talaffuz, intonatsiya va umumiy og'zaki muloqot ko'nikmalarini yaxshilashga yordam beradi.

2. Til o'rganish bo'yicha interaktiv ilovalar: Duolingo, Rosetta Stone, Babbel va HelloTalk kabi til o'rganish ilovalari o'quvchilarga nemis tilida gapirishni mashq qilishlariga yordam berish uchun interaktiv mashqlar, nutq faoliyati va real vaqtda fikr-mulohazalarni taklif etadi. Bu ilovalar nemis tili darslarida talaffuzni baholash uchun nutqni aniqlash texnologiyasidan foydalanadi va o'quvchilarning nutq ko'nikmalarini yaxshilashda yordam berish uchun shaxsiy fikr-mulohazalarni taqdim etadi.

3. Virtual til almashish platformalari: Tandem, Conversation Exchange va iTalki kabi onlayn platformalar virtual til almashish sessiyalari uchun til o'rganuvchilarni ona tilida so'zlashuvchilar bilan bog'laydi. Video qo'ng'iroqlar, ovozli xabarlar va chat suhbatlari orqali o'quvchilar gapirishni mashq qilishlari, fikr-mulohazalarini olishlari va maqsadli tilda ma'ruzachilar bilan haqiqiy muloqot qilishlari mumkin.

4. Ovozni aniqlash dasturi: Google Assistant, Siri va Alexa kabi ovozni aniqlash dasturlari foydalanuvchilarga nemis tili darslarida nutq orqali texnologiya bilan muloqot qilish imkonini beradi. Ovozli buyruqlar, diktant funksiyalari va ovozdan matnga o'tish funksiyalaridan foydalangan holda o'quvchilar o'z fikrlarini ifoda etishni, tabiiy tildagi javoblarni tinglashni va nutq so'zlash ko'nikmalarini qo'lsiz va interaktiv tarzda yaxshilashni mashq qilishlari mumkin.

5. Podkastlar va audiokitoblar: nemis tilida podkastlar va audiokitoblarni tinglash o'quvchilarga turli xil nutq uslublari, so'z boyligi va madaniy nuanslarni ochib berishga yordam beradi. Doimiy ravishda ona tilida so'zlashuvchilarni tinglash orqali o'quvchilar eshitish qobiliyatini rivojlantirishi, so'z boyligini kengaytirishi, eshitish orqali ravonlik va talaffuzni yaxshilashi mumkin.

6. Onlayn nutq terapiyasi platformalari: Nutq buzilishi yoki muloqotda muammolari bo'lgan shaxslar uchun onlayn logoped platformalari shaxsiylashtirilgan nutq terapiyasi seanslari, artikulyatsiya mashqlari va ovozni modulyatsiya qilish usullarini taklif qiladi. Ushbu platformalar aniq va samarali muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishda shaxslarni qo'llab-quvvatlash uchun video konferentsiya vositalari va interaktiv tadbirlardan foydalanadi.

7. Videokonferentsiya vositalari: Zoom, Skype va Microsoft Teams kabi platformalar virtual muloqot va hamkorlikni osonlashtiradi, bu esa o'quvchilarga jonli video suhbatlar, guruh muhokamalari va taqdimotlarda qatnashish imkonini beradi. Onlayn uchrashuvlar, virtual seminarlar va videoqo'ng'iroqlarda ishtirok etish orqali o'quvchilar turli kontekstlarda gapirishni mashq qilishlari va real vaqt rejimida o'zaro muloqot qilish ko'nikmalarini yaxshilashlari mumkin.

CONCLUSIONS.

Til o'rganish va muloqot amaliyotida media-texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalangan holda, o'quvchilar turli manbalardan foydalanishlari, tezkor fikr-mulohazalarni olishlari, interaktiv faoliyatda qatnashishlari va dinamik va immersiv o'quv muhitida nutq malakalarini oshirishlari mumkin. Media-texnologiyalar o'quvchilarga o'zlarining muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish, o'z fikrlarini og'zaki ifoda etishda ishonchni mustahkamlash va multimediali aloqa platformalari bilan ajralib turadigan raqamli davrda samarali nutq qobiliyatlarini rivojlantirish uchun qimmatli imkoniyatlarni taqdim etadi.

REFERENCES.

1. Bekmuratova U. B. "chet tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish" mavzusida konspekt. Toshkent – 2012
2. Ishmuhammedov R., Yo'ldosheva M. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent – 2017.
3. Nutq o'qitish nazariyasi va metodikasi (darslik). – T. : "Barkamol fayz media", 2018
4. Qorayev S.B., Tirkashev N.I. Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan ta'limning asosiy jihatlari."Academic Research in Educational Sciences", Volume 3/ISSUE 1/2022.